

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ คือ ประชากรที่มีคุณภาพ ปัญหา
ขั้นมูลฐานของประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนใหญ่ไม่ใช่ปัญหาของการขาดทรัพยากรตามธรรมชาติ
แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าขาดการพัฒนาคุณภาพของประชาชน¹ เครื่องมือสำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้
ประชากรมีคุณภาพ และเป็นกำลังที่จะพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
ได้แก่ การศึกษา² รัฐบาลไทยซึ่งได้ตระหนักในเรื่องการพัฒนาคุณภาพของประชากรว่า มี
ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ และสังคม ดังจะเห็นได้ในแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 ซึ่งสิ้นสุดลงเมื่อ พ.ศ. 2514 นั้น รัฐบาลได้ริเริ่ม
ทำการวางแผนด้านกำลังคน และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3
(พ.ศ. 2515-2519) ก็ได้ปรับปรุงการวางแผนงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น² โดยเน้นหนักไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Frestruck Harbison, "Education for Development,"
Scientific Scientific American 24(1963) : 140-147.

²เสถียร เหลืองอร่าม, ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
และการพัฒนาชุมชน (พระนคร : แพร่พิทยา, 2518), หน้า 17-18.

ในด้านกรสร้างโอกาสแก่ประชาชนให้มีการศึกษามากขึ้น¹ นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ก็ได้ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการวางแผนงานให้รัดกุม ตลอดจนได้วางนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในด้านการพัฒนาคุณภาพของประชากร คือ จะให้คนไทยได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน²

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรเท่าที่รัฐบาลจัดทำอยู่ ส่วนใหญ่จัดในระบบของโรงเรียน ซึ่งปรากฏว่ายังไม่ก่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา เพราะประชากรของประเทศไทยในปัจจุบัน จากการสำรวจพบว่ามีประมาณ 42.5 ล้านคน ในจำนวนนี้มีถึง 20.7 ล้านคนที่อยู่ในวัยศึกษา³ แต่จากสถิติการศึกษา พ.ศ. 2518 ของกระทรวงศึกษาธิการปรากฏว่าประชากรในวัยศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 20.7 ล้านคน มีโอกาสศึกษาในโรงเรียนเพียง 8.2 ล้านคนเท่านั้น จำนวนที่เหลืออีก 12.5 ล้านคน ไม่มีโอกาสได้เข้าศึกษาในโรงเรียน ส่วนประชากรในวัยอื่น ๆ ที่จบการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว ประชาชนเหล่านี้ก็ควรจะได้รับบริการทางการศึกษาอยู่ตลอดชีวิต เพื่อให้ได้เพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญในการประกอบอาชีพ และให้สามารถดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การศึกษานอกระบบโรงเรียนอันเป็นการศึกษาค้นคว้าตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทุกชนชั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐบาลเล็งเห็นว่าจะต้องจัดขึ้นเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นจึงได้มีมติให้จัดตั้งห้องสมุดประชาชนซึ่งถือ

¹กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัดกระทรวง, กองแผนงาน, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่สี่ (2520-2524) (เฉพาะที่เกี่ยวกับการศึกษาและสังคม) ฉบับที่คณะรัฐมนตรีรับรองในการประชุมครั้งที่ 7/2519 เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2519 (พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2519), หน้า 1.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

³กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัดกระทรวง, กองแผนงาน, สถิติการศึกษา 2518.

ว่าเป็นวิธีการศึกษาแก่ประชาชนวิธีหนึ่งขึ้นตามจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ¹ เพื่อให้การศึกษานอกโรงเรียนแก่คนทุกชั้น ทุกเพศ วัย และทุกระดับการศึกษา ส่งเสริมและเผยแพร่ รวมทั้งจัดบริการอื่นจะเป็นการพัฒนาประชาชนของชาติให้เป็นคนมีความรู้ มีวัฒนธรรม เป็นพลเมืองดี และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์²

นอกจากห้องสมุดประชาชนที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้นตามจังหวัดและอำเภอต่าง ๆ แล้ว รัฐบาลยังได้จัดตั้งหอสมุดระดับชาติ ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ของประเทศโดยมุ่งให้เป็นหอสมุดแห่งชาติ เพื่อเก็บรวบรวม สะสม และ รักษาไว้ซึ่งสรรพหนังสือวิชาการทั้งปวงที่เป็นสมบัติของชาติให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากล และ อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย มั่นคง ถาวร³ และให้ทำหน้าที่เป็นหอสมุดแห่งชาติ โดยมีหน้าที่ต่างไปจากห้องสมุดประชาชน กล่าวคือ หอสมุดประชาชนมีหน้าที่โดยตรงในการให้โอกาสทางการศึกษาและแก้ปัญหาในเรื่องการขืมหนังสือแก่ประชาชน แต่หอสมุดแห่งชาติมีหน้าที่รับผิดชอบคุ้มครองทางสติปัญญา และวัฒนธรรมของชาติที่สะสมมาแต่อดีต และมีความรับผิดชอบระบบห้องสมุดของชาติในอนาคต⁴ แม้ว่าหอสมุดแห่งชาติจะไม่ได้ทำหน้าที่ให้บริการ ขืมหนังสือ โดยตรง แต่หอสมุดแห่งชาติก็เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปศึกษาค้นคว้าเพื่อหา

¹"แจ้งมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่," คำสั่งกระทรวงธรรมการ ที่ 20909/2483 ลงวันที่ 22 สิงหาคม 2483 ระเบียบและคำสั่งเกี่ยวกับงานการศึกษาผู้ใหญ่, หน้า 1.

²Thomas London, ed, Encyclopedia of Librarianship
(London : Bowes & Bowes, 1966) : 363

³รายงานผลงานของรัฐบาลต่อประชาชนประจำปีงบประมาณ 2508 เล่ม 2
(พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2509), หน้า 1659.

⁴แมนนาส ขวลิต, ผู้รวบรวม, "เจ้าหน้าที่, หน้าที่และความรับผิดชอบของหอสมุดแห่งชาติ," วารสารหอสมุด 18 (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2517) : 454.

ความรู้ได้โดยเสรี เช่นเดียวกับห้องสมุดประชาชน การจัดตั้งหอสมุดแห่งชาติจึงนับเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศในด้าน การสร้างคน ทั้งนี้เพราะหอสมุดแห่งชาติเป็นสถานที่แห่งเดียวที่สะสมรวบรวมหนังสือ สิ่งตีพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุทุกประเภทไว้อย่างครบถ้วน เพื่อให้บริการทางวิชาความรู้แก่คนทั้งชาติ แต่คนทั้งชาติย่อมมีความต้องการทางหนังสือแตกต่างกัน มีพื้นฐานความรู้หลายระดับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายที่จะสำรวจความสนใจในการอ่านของประชาชนที่มีต่อการอ่านหนังสือในหอสมุดแห่งชาติว่ามีความสนใจต่อการอ่านหนังสือในสาขาวิชาการแขนงใดมากที่สุด และมีปัญหาหรืออุปสรรคใดที่มีต่อการอ่านของประชาชนบ้าง เพราะหอสมุดแห่งชาติเป็นหอสมุดแห่งเดียวที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ และได้เปิดดำเนินการมาแล้ว ปรากฏว่ายังไม่มี การสำรวจในด้านนี้มาก่อน ผู้วิจัยจึงใช้เป็นแหล่งทดลองในการสำรวจความสนใจของประชาชนที่มีต่อการอ่านหนังสือ เพราะการได้ทราบถึงความสนใจของประชาชนจะทำให้หอสมุดแห่งชาติสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการคัดเลือกหนังสือทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณให้สอดคล้องและเพียงพอ กับความต้องการของผู้อ่าน ทั้งอาจใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจการในด้านบริการ การอ่านของหอสมุดประชาชนที่ควรจัดให้มีขึ้นในโอกาสต่อไปให้มีทั้งคุณภาพและปริมาณ เพื่อให้สามารถสนองความต้องการของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ และทุกระดับการศึกษา

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการสำรวจความสนใจในการอ่านของผู้อ่านในหอสมุดแห่งชาติ ยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยไว้อย่างจริงจัง แต่ก็มีผู้ที่เคยได้เขียนบทความ รายงานเสนอแนะวิธีการจัด การขยายโครงการ และการปรับปรุงหอสมุดแห่งชาติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพียงเรื่องเดียว ซึ่งรายงานหรือข้อเสนอแนะดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

พ.ศ. 2505 มอริส เอ. เกลดเฟนค์ (Morris A. Gelfand) ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับกิจการของหอสมุดแห่งชาติไทย และเขียนบทความรายงานเสนอการปรับปรุงหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทย ในระหว่าง พ.ศ. 2506 ถึง พ.ศ. 2510 ชื่อ The National Library and Library Development and Training in

Thailand สรุปได้ว่า กิจการของหอสมุดแห่งชาติไทยในขณะนั้นยังอยู่ในวงแคบมีหนังสือ และวารสารเป็นจำนวนน้อย สภาพหนังสือโดยทั่ว ๆ ไปอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม บริการที่ จัดให้แก่ประชาชนจัดทำได้น้อย การบริหารงานไม่ได้ดำเนินไปโดยสะดวก สถานที่คับแคบ และเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์มีเป็นจำนวนน้อย ดังนั้นเพื่อเป็นการ พัฒนาหอสมุดแห่งชาติให้เข้าสู่สถานะอันสูงส่งและเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย Mr. Gelfand ได้เสนอแนะวิธีปรับปรุงหอสมุดแห่งชาติในรูปของการดำเนินการเป็นขั้น ๆ ตามโครงการที่วางไว้ในระยะเวลา 5 ปี คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ถึง พ.ศ. 2510 ทั้งนี้เพื่อเสนอให้รัฐบาลได้นำไปใช้เป็นรากฐานที่จะจัดวางนโยบายเพื่อนำไปสู่การวางรูป งานใหม่ของหอสมุดแห่งชาติ ดังนี้

1. ประกาศนโยบายใหม่ของหอสมุด โดยกำหนดถึงหน้าที่และความรับผิดชอบ ที่หอสมุดแห่งชาติพึงปฏิบัติ 21 ประการ คือ เก็บรวบรวมและรักษาหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ และวัสดุอื่น ๆ ที่ได้รับตามกฎหมายว่าด้วยการส่งสิ่งพิมพ์หรือกฎหมายว่าด้วย ลิขสิทธิ์ เอกสารเหล่านั้นได้พิมพ์หรือผลิตขึ้นในประเทศ เก็บรวบรวมและรักษาเอกสารทุก ประเภทที่พิมพ์เกี่ยวกับประเทศไทยโดยมิได้คำนึงว่าเอกสารนั้นพิมพ์ที่ใด เก็บรวบรวมและ รักษาหนังสือตัวเขียนและจารึกภาษาไทย จัดหาและเก็บรักษาสิ่งพิมพ์ของราชการทั้งของ รัฐบาลและหน่วยราชการไทยและรักษาสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ที่ได้เลือกสรร แล้ว สะสมหนังสือสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือจัดพิมพ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชีย ตะวันออกไกล สะสมหนังสืออ้างอิงในภาษาต่างประเทศที่สำคัญ ๆ และจัดหาให้ทันสมัย อยู่เสมอ ใช้เป็นสถานที่สำหรับรับฝากหนังสือและสิ่งพิมพ์ขององค์การสหประชาชาติและ องค์การชำนาญพิเศษ จัดหาและเก็บรักษาวารสารต่างประเทศ รวมมือประสานงานกับ หอสมุดอื่น ๆ เพื่อพัฒนาแผนงานของชาติในด้านความร่วมมือกับจัดหาหนังสือต่างประเทศ รวบรวมจัดพิมพ์และเผยแพร่บรรณานุกรมแห่งชาติโดยในระยะแรกอาจรวบรวมรายชื่อหนังสือ- หนังสือที่ได้รับตามปกติก่อน ต่อเมื่อโอกาสอำนวยจึงอาจจะรวบรวมทำย้อนหลังทั้งหมด (หมายเหตุ : ทั้งนี้จะต้องรวมรายชื่อของหนังสือและสิ่งพิมพ์ทุกประเภทที่จัดพิมพ์ขึ้นใน ประเทศไทย ซึ่งจะเป็นที่สนใจแก่นักศึกษา นักค้นคว้าวิจัยบรรณารักษ์ ผู้ขายหนังสือและ

สำนักพิมพ์ในประเทศไทย ตลอดจนนักศึกษาและหอสมุดแห่งชาติในต่างประเทศ) รวมรวมและจัดทำสัปดาห์ของหนังสือที่สำคัญ ๆ ในประเทศไทยไม่ว่าหนังสือนั้นจะอยู่ห้องสมุดใด โดยจะลงรายการที่สำคัญ คือ ชื่อของห้องสมุดผู้เป็นเจ้าของเพื่อให้สามารถติดตามหาหนังสือเล่มนั้น ๆ ได้ เพื่อที่จะใช้ประโยชน์จากการทำสัปดาห์ จึงควรเริ่มระบบการยืมหนังสือระหว่างห้องสมุด ควรขยายขอบเขตการยืมหนังสือระหว่างห้องสมุดให้กว้างขวางออกไปเป็นการยืมระหว่างประเทศเพื่อเป็นประโยชน์ต่อห้องสมุดต่าง ๆ ในประเทศไทย หน่วยราชการ นักศึกษา และนักค้นคว้าวิจัย รวบรวมและจัดทำระเบียบของหนังสือตัวเขียนและจารึก เตรียมและจัดทำบัตรรายการเพื่อประโยชน์ของห้องสมุดอื่น ๆ จัดพิมพ์สถิติการผลิตหนังสือของชาติ ทำการแลกเปลี่ยนหนังสือในระดับชาติและระหว่างชาติ ดำเนินงานแผนกหนังสือตัวพิมพ์ จัดบริการการถ่ายเอกสารและอัดสำเนา จัดหาและเก็บรักษาหนังสือที่สำคัญ หนังสือตัวเขียนและเอกสารอื่น ๆ ของหอสมุด ให้บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าในหอสมุดแห่งชาติและแกห้องสมุดอื่น ๆ

2. ในการวางรูปงานเพื่อการขยายตัวในอนาคตในด้านบริการค้นคว้าและอ้างอิงที่สำคัญของหอสมุดแห่งชาตินั้น โดยหลักการหอสมุดแห่งชาติควรจะได้ดำเนินงานให้เป็นไปตามโครงการพัฒนา 5 ปี กล่าวคือ หอสมุดแห่งชาติควรจะต้องประกอบด้วยแผนกต่าง ๆ 8 แผนก คือ แผนกบริการทั่วไป แผนกบริหารงาน แผนกจัดหาหนังสือ แผนกบัตรรายการและจัดเตรียมหนังสือ แผนกตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า แผนกหนังสือตัวพิมพ์ แผนกหนังสือตัวเขียนและจารึก แผนกวรรณคดีและประวัติศาสตร์ และ ภายหลังจากเมื่อหอสมุดมีเจ้าหน้าที่ครบถ้วน และหอสมุดได้วางรูปงานอย่างดีแล้วอาจจะผนวกแผนกอีก 2 แผนก คือ แผนกจดหมายเหตุแห่งชาติ แผนกบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าฝ่ายนิติบัญญัติเข้าด้วยกันได้

3. แต่งตั้งตัวบุคคลที่มีคุณสมบัติเด่นเป็นผู้อำนวยการหอสมุด โดยให้มีอำนาจเต็มในการบริหารงาน และในช่วงระยะเวลา 5 ปี คือ ระหว่าง พ.ศ. 2506 ถึง พ.ศ. 2510 หอสมุดแห่งชาติควรมีเจ้าหน้าที่ในระดับต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 122 คน

4. จัดเตรียมงบประมาณที่จะต้องใช้สำหรับระยะเวลา 5 ปี โดยเฉพาะการจัดหางบประมาณในการซื้อหนังสือใหม่ ๆ ควรเพิ่มงบประมาณเป็นปีละ 400,000 ถึง 500,000 บาท เพื่อจะได้สามารถจัดซื้อหนังสือได้ประมาณปีละ 4,000 ถึง 5,000 เล่มต่อปี นอกจากนี้หอสมุดแห่งชาติควรจัดหาหนังสือเพิ่มเติมด้วยการขยายขอบเขตการแลกเปลี่ยนหนังสือกับห้องสมุดประเทศอื่น ๆ สมาคมทั้งทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกประเทศ และหอสมุดแห่งชาติควรติดตามหนังสือที่พิมพ์โดยรัฐบาลและหน่วยราชการต่าง ๆ ของรัฐบาล เพื่อให้หอสมุดแห่งชาติขยายโครงการแลกเปลี่ยนหนังสือให้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลควรพิจารณาเพิ่มบทลงโทษค่าปรับในการไม่ส่งหนังสือให้หอสมุดตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 จากจำนวนเงิน 12 บาท เป็น 250 บาท เพื่อหอสมุดแห่งชาติจะได้รับหนังสือที่พิมพ์ภายในประเทศได้อย่างครบถ้วน และรัฐควรได้ออกกฎหมายบังคับให้ผู้พิมพ์โฆษณา จัดทำรายชื่อบริษัทที่ออกใหม่เป็นรายปี ซึ่งจะทำให้หอสมุดแห่งชาติได้ทราบว่ามีหนังสือใหม่ ๆ เรื่องใดพิมพ์ขึ้นบ้าง อันจะเป็นการอำนวยความสะดวกในด้านการสำรวจหนังสือที่ได้รับ ตลอดจนการติดตามทวงถามในกรณีที่มีผู้พิมพ์โฆษณาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย¹

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความสนใจในการอ่านของประชาชนแต่ละอาชีพในหอสมุดแห่งชาติ
2. เพื่อสำรวจความต้องการของประชาชนที่มีความสนใจต่อการอ่านในสาขาวิชาการแขนงใดมากที่สุด และปัญหาหรืออุปสรรคที่มีต่อการอ่านของประชาชน

¹ Morris A. Gelfand, "The National Library Development and Training in Thailand; Draft Report to the Unesco Program of Participation in Activities States." (Bangkok : Unesco, 1962), 66p.

This document is the property of the Thailand Information Center (TIC), Chulalongkorn University and is to be returned within two weeks to the Thailand Information Center, Kasasart Building 3, Chulalongkorn University

8

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การสำรวจความสนใจในการอ่านของผู้อ่านในหอสมุดแห่งชาติ ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสำรวจ คือ ประชาชนเฉพาะผู้ที่ เป็นสมาชิกของหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งสุ่มตัวอย่างจากผู้ที่เป็นสมาชิกหอสมุดแห่งชาติในระหว่างเดือน มกราคม ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ.2519 ในช่วงเวลา 2 เดือน รวมทั้งสิ้น 569 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งมีคำถามแบบกำหนดคำตอบให้ และคำถามที่ให้ตอบอย่างเสรี โดยถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัว การใช้หอสมุดแห่งชาติ ความสนใจในการอ่านหนังสือในหมวดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหอสมุดแห่งชาติ ความพอใจ และความถี่ของการที่มีตอบรับบริการและกิจกรรมในด้านการอ่านของหอสมุดแห่งชาติ รวมทั้งข้อเสนอแนะ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม ถือว่าเชื่อถือได้และวัดได้ ตรงตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพราะได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำไปทดลองกับผู้ใช้อหอสมุดแห่งชาติแล้ว
2. คำตอบที่ได้รับจากประชาชน ถือว่าเป็นความจริง และเชื่อถือได้
3. คำตอบที่ได้รับจากประชาชน ถือว่าเป็นคำตอบแทนประชากรคนอื่น ๆ ที่มีได้ รวมอยู่ในกลุ่มตัวอย่างนี้ด้วย

วิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัย

1. ศึกษาความหมายของหอสมุดแห่งชาติ วัตถุประสงค์ หน้าที่ประวัติความเป็นมา และบริการการอ่านของหอสมุดแห่งชาติ โดยการค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์รัฐบาล และวิทยานิพนธ์
2. ข้อมูลที่ไม่สามารถค้นคว้าจากเอกสารได้ ใช้วิธีมีการสำรวจโดยสร้างแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้ใช้อหอสมุดแห่งชาติ จำนวน 20 คน เมื่อนำมาแก้ไขแล้ว

จึงสร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และส่งไปยังสมาชิกของหอสมุดแห่งชาติตามลักษณะอาชีพที่กำหนดไว้ตามลำดับทางไปรษณีย์ ในระยะเวลา 2 เดือน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับวงการของหอสมุดแห่งชาติด้วย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังประชาชนแต่ละอาชีพทางไปรษณีย์ พร้อมทั้งปิดแสตมป์และพิมพ์ที่อยู่ของผู้วิจัยไว้กับแบบสอบถามเพื่อความสะดวกในการส่งแบบสอบถามคืน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติได้นำมาจำแนกตามเพศ และอาชีพ และคำนวณหาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร

$$p = \frac{f}{N} \times 100$$

p = ค่าอัตราส่วนร้อยละ

f = จำนวนคนที่ตอบปัญหาข้อนั้น ๆ

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดในแต่ละเพศ แต่ละอาชีพ

ส่วนข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล ความคิดเห็น ความพอใจ ความต้องการคำนวณโดยหาค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ยของค่าตอบแต่ละข้อ

f = ความถี่

X = คะแนน (น้ำหนักประจำข้อ)

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดแต่ละเพศแต่ละอาชีพ

และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของค่าตอบ

แต่ละข้อโดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

f = ความถี่

X = คะแนน (น้ำหนักของค่าตอบ)¹

¹ประคอง กรรณสูต, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู พิมพ์ครั้งที่ 4. (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2517), หน้า 52.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. การสำรวจจะทำให้หอสมุดแห่งชาติทราบถึงความสนใจและความต้องการของประชาชนที่มีต่อหนังสือต่าง ๆ ในหอสมุดแห่งชาติ/อันเป็นผลประโยชน์ต่อหอสมุดแห่งชาติในด้านการดำเนินการ คัดเลือกหนังสือทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณให้สอดคล้องและเพียงพอกับความต้องการของผู้อ่าน

2. ผลของการวิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงบริการการอ่านของหอสมุดแห่งชาติให้ตรงกับความต้องการของผู้อ่าน

3. ผลของการวิจัยอาจจะให้ประโยชน์โดยตรงต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งจะนำความคิดเห็นของประชาชน และข้อเสนอแนะจากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและส่งเสริมห้องสมุดระดับชาติให้เป็นสถาบันที่จะอำนวยความสะดวกอันยิ่งใหญ่แก่การศึกษาคนทั่ว วิจัยเป็นที่เพิ่มพูนสติปัญญาและความรอบรู้ในสรรพวิทยาโดยลึกซึ้งกว้างขวางแก่ประชาชนในชาติ

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

หอสมุดแห่งชาติ หมายถึง หอสมุดระดับชาติ สังกัดของหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ

ประชาชน หมายถึงประชาชนเฉพาะผู้ที่ เป็นสมาชิกของหอสมุดแห่งชาติระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2519

ความสนใจ หมายถึงการที่จิตใจเพ่งเล็งกับวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ ความใฝ่ใจ หรือ ภาวะอันหนึ่งซึ่งประกอบด้วยความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยที่จิตใจจดจ่ออยู่กับสิ่งนั้นอย่างมีความรู้สึก หรือใฝ่ปัญญา¹

¹ Carter V. Good, Dictionary of Education (New York :

การอ่าน คือการเลือกประเภทหรือเนื้อเรื่องของหนังสือตามที่คุณอ่านสนใจ

หนังสือ หมายถึงสิ่งพิมพ์ที่เป็นเล่ม ไม่รวมถึงวารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์

อาชีพ

นักเรียน นิสิต นักศึกษา หมายถึงผู้ที่กำลังเรียน หรือศึกษาอยู่ในโรงเรียน วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

ข้าราชการ หมายถึงบุคคลที่ทำงานตามลักษณะหรือชนิดของงานโดยได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างจากหน่วยราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ รวมถึงบุคคลที่มีอาชีพครุฑ

พ่อค้าประชาชน หมายถึงผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า เช่น ผู้ทำธุรกิจของตนเองเกี่ยวกับการค้าส่ง ค้าย่อย และตัวแทน รวมทั้งผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ คณงาน ชาวประมง ช่าง คนปฏิบัติงานในการผลิตและกรรมกร¹

ความจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติมีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยไม่สามารถแจกแบบสอบถามให้ผู้ใช้ตอบแบบสอบถามได้ทุกคน ตัวอย่างประชากรเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงจำกัดเฉพาะประชาชนผู้ที่เป็นสมาชิกของหอสมุดแห่งชาติในเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2519 เท่านั้น คำตอบจึงอาจจะคลาดเคลื่อนจากคำตอบที่ควรจะเป็นของผู้มาใช้หอสมุดทั้งหมดได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สถิติกลาง, สำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำมะโนประชากร
แห่งประเทศไทย พ.ศ.2503 จังหวัดพระนคร (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2504),